

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Modstandskampen 1940 - 45

Nr. 4 · December 2012

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

ERHVERVSHÆMMEDE
FRA FRIHEDSKAMPEN

HORSERØD
FRØSLEV
DACHAU
HANNOVER-STÖCKEN
NEUENGAMME
SACHSENHAUSEN
STUTTHOF
BUCHENWALD
THERESIENSTADT
RAVENSBRÜCK

Modstand - vist nytter det...

Julehøjtideligheden i Mindelunden – 2012

Juleaftensdag afholdes den traditionsrige og smukke mindehøjtidelighed for frihedskæmpere dræbt af tyskerne under besættelsen.

Siden julen 1949 har Modstandssammenslutningerne og Hjemmeværnet gennemført en mindehøjtidelighed i Mindelunden i Ryvangen juleaftensdag.

Arrangementet starter kl. 15.30 i Mindelunden på Tuborgvej, ved at Hjemmeværnssoldaterne tænder lys og lægger blomster på gravene for de faldne frihedskæmpere. Ved Mindemuren står Hjemmeværnet æresvagt med fakler.

Per Arnoldi taler

Under ceremonien vil Studentersangerne synge, og der holdes juletale. Taler i år er Per Arnoldi (født maj 1941), der er en autodidakt, verdensberømt, modernistisk kunstner. Han er især kendt for sine plakater. Hans vidtspændende produktion strækker sig over

mange medier fra maleri til skulptur. Derudover arbejder han som kunstnerisk rådgiver, senest i forbindelse med opførelsen af Operaen, hvor Per Arnoldi bl.a. har stået for design af logo og scenetæppe.

Ved 60-året i 2005 for befrielsen formgav Per Arnoldi en minde-medalje for Frihedskampens Veteraner.

Efter kransenedlæggelse ved monumentet vil der blive bedt "Fader Vor", hvorefter Studentersangerne synger igen. Arrangementet afsluttes med en fællessang kl. 16.30.

Alle er velkommen til at overvære dette års mindearrangement, og vi opfordrer hjemmevernsfolk til at deltage som fakkelvagt, her bedes man møde på Rymarksvej (ved Blindeinstituttet) kl. 15.00, hvor der før arrangementet vil være udskænkning af gløgg. Påklædning som fakkelvagt er uniform m/84 med baret og støvler, eller tilsvarende for Flyve- og Marinehjemmeværnet.

Yderligere oplysninger gives ved henvendelse til Ryvangens kontaktperson premierløjtnant Allan M. Kjær på tlf.: 23 84 02 34 eller på Hærhjemmeværnsdistrikt Københavns Vestegn på tlf.: 44 89 59 00, seniorsergent Martin B. Ottesen.

Klik også ind på www.mindelunden-juleaften.dk

Komiteen for højtideligheden juleaften i Mindelunden er samlet for tilrettelæggelsen af dagens forløb. Komiteen består af medlemmer fra Frihedskampens Frednings- og Mindefond samt befalingsmænd fra Hjemmeværnsdistrikt Københavns Vestegn.

Modstandskampen 1940 - 45 Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

December 2012 · 18. årg. nr. 4

Redaktion

Peter Eigenbroth, Ansv. redaktør
Østergade 35, Postboks 56, 9690 Fjerritslev,
Tlf. 98 21 22 00 Fax 98 21 24 31
Mail: peter@fjerritslev-tryk.dk

Modstandskampens Bladudvalg

Emmy Reitoft (tlf. 42 40 14 95), Lykke Finderup, Peter Eigenbroth.

Indlæg dækker ikke nødvendigvis foreningens eller redaktionens synspunkter. (Eftertryk tilladt mod kildeangivelse)

Abonnement og bladregnskab

Peter Eigenbroth, Østergade 35, Postboks 56, 9690 Fjerritslev,
Tlf. 98 21 22 00 Fax 98 21 24 31

Abonnement kan bestilles ved at indbetale 200 kr. på konto nr. 7461 2070272221

Tryk Fjerritslev Tryk A/S

Pris 200 kr. Udenlandske abonnenter 250 kr.

Næste nummer

er planlagt til marts 2013. Deadline herfor er 20. februar

Historien skal fastholdes

I Han Herred er der startet et projekt til beskrivelse af besættelsestiden

Besættelsestiden trak dybe spor efter sig op gennem 1950'erne og 1960'erne og har på utallige måder været med til at præge det samfund, vi kender i dag.

Den tyske besættelse satte sig også mange spor i Han Herred ved Jammerbugten, hvor Bulbjerg blev gjort til en militær fæstning, og hvor der såvel langs Jammerbugten som ved Limfjorden blev bygget bunkere, udlagt minefelter og anlagt tankspæringer. Endvidere byggede tyskerne smalspors jernbaner til fragt af ral med tipvogne fra Jammerbugten til Aggersund, hvor rallen kunne udskibes.

Værnemagten indtog skoler, hoteller og forsamlingshuse til hovedkvarterer, og talrige familier måtte afgive et værelse til indkvartering af tyske soldater, ligesom man kunne blive tvunget til at stille både arbejdskraft og hestekøretøj til rådighed. Samfærdslen var vanskelig, forsyningerne af brændsel og be-

stemte fødevarer blev rationeret, og foreningslivet måtte forsøge at overleve under stærke restriktioner for, hvad der måtte tales om og stå på programmet.

Alt, hvad der kan fortælles og dokumenteres om den tyske besættelse, modstandskampen og det hverdagsliv, som lokalbefolkningen med begrænsninger af mange slags måtte leve, bliver nu samlet i et spændende projekt, som Lokalhistorisk Samvirke for Han Herred netop har iværksat.

Projekt Besættelsestidens Han Herred involverer i første række hele det lokalhistoriske netværk, som består af frivillige græsrodsgrupper (sognegrupper) i hvert af Han Herreds 25 sogne – fra Øland i øst til Vesløs i vest – samt lokalhistoriske medlemsforeninger, lokalarkiver, museer og samlinger. Dernæst vil initiativgruppen gerne i kontakt med andre foreninger og studiekredse m.v., som kunne tænkes at inddrage be-

sættelsestiden i deres aktiviteter. Endelig opfordres enkeltpersoner med historisk interesse til at give sig i kast med at undersøge og beskrive, gerne i nærkontakt med de lokalhistoriske sognegrupper.

Alt materiale samles og registreres på arkiverne og museerne, og målet er, at det skal danne grundlag for en mangfoldighed af tiltag, både formidlings- og forskningsmæssigt. Det er tanken, at der skal udarbejdes specielle undervisningsoplæg til folkeskole og gymnasium, ligesom professionelle historikere formentlig vil kunne drage stor nytte af initiativet.

Peter Eigenbroth

I 2005 blev der afsløret en mindesten for modtagegruppen »Jarl« på Thorup Fjordholme i nærheden af Ejerritslev.

Generalforsamling med formandsskifte

Lørdag d. 27. oktober mødtes 43 medlemmer fra Erhvervshæmmede, Sjællandsafdelingen, til den årlige generalforsamling.

Denne gang afholdtes arrangementet på Margrethegården i Roskilde. Ud over foreningens medlemmer var der inviteret gæster fra de andre afdelinger. Fyns afdeling var repræsenteret ved formanden Alfred Andersen, og Jysk afdeling med formanden Ingelise Serges og kassereren Birgit Lund, ligesom Mette Thiesen og Kathrine Bundgaard fra Arbejdsskade styrelsen – sædvanen tro – også var foreningens gæster.

Foreningens formand gennem 19 år – Mogens Henrik Nielsen – bød velkommen til den fremmødte forsamling og indledte med at bede forsamlingen om at mindes de kammerater, der er afgået ved døden i løbet af året, der er gået. Herefter sang vi sangen "En lærke letted".

Som ordstyrer valgtes Ingrid Hjar-naa, der straks kunne konstatere, at generalforsamlingen var lovligt indvarslet. Derefter blev ordet atter givet til formanden, der aflagde bestyrelsens beretning for året, der var gået. Mogens Henrik Nielsen afsluttede sin beretning med flg. personlige betragtninger:

"Som I måske har set på den udsendte dagsorden, ønsker jeg ikke at fortsætte som formand. Det er ikke af ulyst, men ganske enkelt, at jeg føler alderen trykke. Jeg har været glad for min tid som formand. Jeg har lært meget om foreningsarbejde, jeg har lært en masse mennesker at kende, og sammen med mit arbejde som formand for Den Selvejende Institution Bernadottegården har det alt sammen givet mit liv et indhold, som jeg ikke ville være foruden. Jeg blev formand for 19 år siden, da den tidligere formand, Ove Laursen, pludselig døde. Jeg havde siddet i bestyrelsen på Bernadottegården sammen med ham, men ikke haft noget med Erhvervshæmmede at gøre ud over, at jeg var almindeligt medlem. Bestyrelsen henvendte sig til mig, om jeg ville være formand. Det lød spændende, men turde jeg, kunne jeg? Tidspunktet faldt sammen med, at jeg skulle gå på pension, så jeg sagde ja, og det har jeg ikke fortrudt på noget tids-

punkt. Der var meget arbejde at sætte sig ind i, men takket være hjælp fra mange slap jeg fra det, synes jeg selv. Jeg kom til at lære mange mennesker at kende, mødte mange af dem ved landsmøder og generalforsamlinger. Ove Laursen havde sin måde at lede foreningen på, og jeg måtte prøve at finde min måde at gøre tingene på – om det er lykkedes, må andre udtale sig om.

Bestyrelsesarbejdet har ændret sig i de år. Da Ove Laursen døde, var vi mere end 1000 medlemmer i vores forening, og vi holdt sammen med de andre seks afdelinger et årligt landsmøde, der varede i to dage. I dag er vi i Sjællandsafdelingen omkring 150 medlemmer, og landsforeningen er lukket, da vi kun er fire lokalforeninger tilbage. Arbejdet for medlemmerne er blevet mindre, til gengæld har vi kunnet tage nye områder op, som at arrangere større og mindre rejser for medlemmerne. Det er vemodigt, at det er gået sådan; men sådan er livet jo. Mit arbejde for medlemmerne er ikke blevet væsentligt mindre, men anderledes.

Vi har i forbindelse med vore rejser ændret vedtægterne således, at interesserede kunne blive medlemmer og altså også medlemmer af bestyrelsen. Derfor er jeg ganske tryk ved at stoppe og overlade formandsposten til et andet medlem. Man har dog bedt mig om at stille op som almindeligt bestyrelsesmedlem, så nogle af mine erfaringer måske kunne hjælpe den nye bestyrelse.

Med dette vil jeg slutte min beretning og takke for 19 år som formand – sammen med jer."

Der var ingen kommentarer til beretningen, som derefter blev sat til afstemning og enstemmigt vedtaget med stor akklamation til Mogens Henrik.

Derefter aflagde Kirsten Kurland regnskab. Som sædvanligt har foreningen et fint regnskab, hvorfor dette blev vedtaget med akklamation og uden yderligere kommentarer.

Så blev det tid til at afholde valg. Der var tre på valg, alle ønskede genvalg, dog var det sådan at Mogens Henrik Nielsen – som nævnt – ikke ønskede at fortsætte som formand, men alene som almindeligt bestyrelsesmedlem. Efter

Den "gamle" og den "nye" formand for Sjællandsafdelingen.

Else Drejers død indtrådte Emmy Rejtoft, som var suppleant i bestyrelsen, men ønskede nu igen at fortsætte som suppleant.

Bestyrelsen pegede på Marianne Rüz som nyt bestyrelsesmedlem, og som formand for Erhvervshæmmede, Sjællandsafdelingen. Marianne Rüz blev valgt og de øvrige genvalgt med akklamation.

Nu bad det mangeårige bestyrelsesmedlem Harry Henriksen om ordet. Han takkede – på bestyrelsens og medlemmernes vegne – Mogens Henrik for

Marianne Rüz, til højre, sammen med sine formandskolleger, Ingelise Serges fra Jysk afdeling og Alfred Andersen fra Fyns afdeling.

Udsnit af generalforsamlingsdeltagerne.

det arbejde han har udført for deres kammerater og deres enker og ægtefæller, og for den gode måde han har ledet foreningen på. Mogens Henrik fik nu overbragt en gave – et vinkøleskab – med plads til 32 flasker vin.

Mogens Henrik takkede og gav herefter ordet til Marianne Rüz, der takkede for valget og lovede medlemmerne, at hun ville bruge al sin tid på at være en lige så god formand, som den afgående havde været, og at hun – sammen med bestyrelsen – vil arbejde for medlemmerne. Marianne Rüz vil ligeledes gerne samarbejde med de øvrige lokalforeninger og med Arbejdsskandestyrelsen.

Den afgående formand gav nu den nye formand et sølvkrus med blomster, som foreningen før mange år siden fik af Anna Lise Clausen, der dengang var leder af Frihedsfonden. Mogens Henrik har til hvert eneste arrangement medbragt dette sølvkrus med blomster i rødt, hvidt og blåt.

Herefter var der valg af revisorer. Günther Frølich modtog – på grund af sygdom – ikke genvalg. I stedet valgtes Per Johansen. Som revisorsuppleant genvalgtes Peer Jensen.

Herefter var vi kommet til det sidste punkt på dagsordenen, evt.

Emmy Reitoft (formand for redaktionsudvalget for bladet "Modstandskampen") bad om ordet og opfordrede

medlemmerne til at skrive indlæg til bladet. Hvis ikke man selv har computer, kan de sende et håndskrift til Emmy Reitoft, som vil sørge for renskrift. Såfremt der ikke kommer indlæg fra medlemmerne i de forskellige afdelinger, må man forudse, at bladet lukker – ikke på grund af pengemangel – men på grund af mangel på stof.

Ingelise Serges fra Jysk afdeling bad derefter om ordet, og undskyldte, at hun for sent var blevet færdig med et indlæg til sidste blad, men at det vil komme til decembernummeret. Ingelise sagde tak

for invitationen til Mogens Henrik. Hun er glad for det samarbejde, der eksisterer. Ingelise er ny formand i Jysk afdeling efter C.C. Nielsens død sidste år. I Jysk afdeling er der ikke mange af de gamle modstandsfolk tilbage, men de eksisterende medlemmer ønsker, at foreningen kører videre.

Generalforsamlingen var nu slut, og der stod nu kun tilbage at hygge sig med hinanden og at nyde Margrethegårdens lækre buffet, og det så ud som om det gik ganske godt.

Emmy Reitoft

Vin-køleskabet er overrakt, og Harry Henriksen taler til Mogens Henrik. Ingrid Hjarnaa står med mikrofonen.

Rejse til Alsace

I dagene 10.-15. september var 26 medlemmer af foreningen på tur til Alsace, med det primære formål at besøge først Bergen-Belsen på nedturen og i selve Alsace-området Natzweiler Struththof. Turen startede fra Fredericia mandag morgen kl. 08.00, og derefter var der opsamling i Kolding og i Kliplev i det sønderjyske.

Første besøg var som nævnt Bergen-Belsen, lejren hvor bl.a. Anne Frank og hendes søster Margot døde af tyfus få uger før befrielsen. Der står en mindesten over dem, men de ligger begravet i Holland. Bergen-Belsen var et slemt sted, nazisterne gav lejren navnet "Aufenthaltslager", hvormed man ville give det indtryk, at der ikke var tale om en almindelig koncentrationslejr. Formålet med lejrens oprettelse var at opnå aftaler med de allierede om udveksling af jøder af særlig interesse for de allierede med tyskere i krigsfangenskab i England og USA. Til denne udveksling skulle der ind sættes ca. 10.000 specielt udvalgte jøder i Bergen-Belsen. Planen om ud-

veksling kom der ikke meget ud af. Kun 357 fanger nåede at blive udvekslet. Hovedparten af disse kom til Israel og resten til Schweiz. Men Bergen-Belsen var et ganske forfærdeligt sted, berygtet som en lejr med særlig høj dødelighed.

Vi besøgte det store område, og der blev lagt en krans ved mindemuren af Jørn Rørvang; vores fane var til stede, og "Altid frejdig" blev afsunget. Der er i øvrigt opført et ret stort dokumentationscenter ved indgangen til lejren.

Vi kørte derefter videre til Neueneinstein, hvor vi overnattede på Landgasthof Hotel Hess.

Tirsdag efter morgenmaden gik turen videre til Alsace, hvor vi fik mulighed for at bese det enorme Ligne Maginot, som ligger 30 m under jorden. Det hjalp ikke franskmændene noget, da tyskerne jo gik ind igennem Belgien og besatte Frankrig i 1940.

Frokosten blev indtaget på en restaurant i Schönenburg lige ved Ligne Maginot. Derefter fortsatte vi til bestemmelsesstedet, byen Ribeauville' på Hotel Caveau l'Ami Fritz. Et meget anderledes hotel, meget rustikt men hyggeligt. Ribeauville' er en charmerende by, som er beliggende på "vinruten", mellem vinmarker og bjerge.

Onsdag var så dagen, hvor vi skulle besøge Natzweiler-Struththof, der jo ligger i Vogeserbjergene. Koncentrationslejren Natzweiler var en af de mindste – men ikke mindst grusomme – lejre. Den påbegyndtes i 1941 på en bjergskræning i Elsass (Alsace), der indgik som en del af Stortyskland. Lejren er kendt under navnet Struththof, fordi fangerne i begyndelsen boede i et nærliggende hotel med dette navn.

De første fanger ankom i maj 1941. Lejren havde udekommadoer, bl.a. et nærliggende stenbrud. Fangerne var især franskmænd og russere, men også tyskere, hollændere, luxemburgere, polakker, tjekker og 504 nordmænd, heriblandt den tidligere norske statsminister Trygve Bratteli. Man har

kendskab til, at fire danskere også har været fanger i lejren.

Lejren blev anvendt til at opfylde Hitlers påbud om, at mistænkte (sabotører og modstandsfolk) i nord- og vesteuropæiske lande skulle bringes til Tyskland og forsvinde i en "nat- og tågeaktion" (Nacht und Nebel). I lejren udførtes medicinske forsøg på adskillige fanger.

Der blev oprettet et gaskammer udenfor lejren, hvor bl.a. 130 fanger blev dræbt, for at man kunne skaffe sig materiale til skeletsamlingen på universitetet i Strassburg. Det drejede sig især om jødiske fanger, der blev overført fra Auschwitz med dette formål for øje. Ja – det var endnu et grusomt sted. Der er rejst en enorm mindesøjle på bjergskræningen, hvor Inger Rørvang lagde en krans, og vi sang atter "Altid frejdig", og vores fane var med. Bagefter var der nogle af deltagerne, der besøgte stenbruddet ca. 1-1½ km fra lejren.

Efter besøget i Natzweiler-lejren kørte vi til Haut Königsbourg, som ligger i næsten 800 meters højde med udsigt over Rhin-dalen. Efter annekteringen af Alsace til Tyskland i 1871 skænkede byen Sélestat de majestætiske ruiner til Kejser Wilhelm den 2. i 1899. Kejseren fik borgen renoveret, det tog otte år. I 1919 overgik borgen til den franske republik og fik status som statspalads. I 1933 blev hele borgen til museum og blev totalt renoveret. Vi spiste frokost i cafeteriaet. Der var ikke nogen, der var inde i slottet, kun et kig i slotsgården.

Torsdag var henlagt til et mere muntert indslag, hvor der var besøg hos en lokal vinbonde/vinhandler med diverse smagsprøver på de fremragende Alsacevine. Eftermiddagen var på egen hånd, og i den charmerende gamle by var det ikke noget problem.

Fredag gik turen nordpå, hvor vi holdt frokostpause i Heidelberg på en utrolig interessant restaurant. Heidelberg er jo en meget gammel universitetsby og er velbevaret, da den undgik at blive ødelagt under 2. verdenskrig.

Mindestenen over Anne Frank og hendes søster Margot i Bergen-Belsen.

Mindesmærket ved Natzweiler-Struthof.

Turen fortsatte nordover til den lille by Kirschheim for overnatning. Der blev vi positivt overrasket, for da foreningen i 2010 var i Dachau, overnatte vi her på hjemturen, og det var ikke just nogen succes, men nu var hotellet renoveret og i fin stand, så det nød alle.

Lørdag morgen var vi igen på farten nordover, og vi var tilbage i Danmark først på aftenen efter en meget fin tur i samarbejde med Birthe Christensen fra Spender Travel i Korsør, som ydede os en fremragende service – og hvad Birthe ikke ved om Alsace, er det ikke værd at vide.

Ingelise Serges

Glædelig jul

ønsker

Erhvervshæmmede,
Odense afdeling

Erhvervshæmmede,
Omegnsafdelingen

Erhvervshæmmede,
Sjællandsafdeling

Erhvervshæmmede,
Jysk afdeling

Allierede Krigssejleres
Veteranforening

Foreningen af Gestapofanger
fra Besættelsen

Gestapofangerne Randers

Horserød-Stutthof Foreningen

Vennekredsen i Danmark
for KZ Neuengamme

Theresienstadt-foreningen

Bernadottegården, Roskilde

Bernadottegården, Hadsund

Federation Internationales des
Resistants Danmark (FIR)

Kammeraternes Hjælpesfond

Hilsen fra Kathrine, sagsbehandler

Kæreste læsere,

Et stort ønske om en dejlig og glædelig jul og et godt nytår til jer alle. Samt en særlig tanke til alle dem, der ikke er her mere.

Her er en lille årsberetning fra en af jeres sagsbehandlere her i Arbejdsskadenstyrelsen.

Tilbage i oktober 2011 var det med stor respekt for modstandskæmpere, KZ fanger, krigssejlere og alle deres familier og pårørende fra 2. verdenskrig og med et bankende hjerte, at jeg påbegyndte arbejdet som sagsbehandler i Sekretariatet for beregninger, besættelsestidens ofre og SU-sager, til dagligt forkortet til SEB.

Afdelingen SEB består af vores kon-torchef Mette Thiesen samt 5 personer, som laver beregninger og brugerundersøgelser. Herudover er vi to sagsbehandlere, som arbejder delvis med jeres sager, og delvis med andre sagsområder. Det er Käte Morell, som er ekspeditionssekretær, og hendes primære opgaver er at tage sig af afregning af medicin- og tandlægeudgifter samt enke/enkemænds sagerne. Jeg er jeres juridiske sagsbehandler, som har ansvaret for anerkendelse af sager, forhøjelse af invaliditetsprocenten, kapitalisering, refusion af hjælpemidler, aktindsigt og andre juridiske opgaver.

Posten overtog jeg fra den tidligere jurist Mogens Thomsen, som havde siddet med opgaverne i knap et års tid efter Ebbe Schultz, som overtog arbejdet efter Jan Kolbjørn. Året har været præget af jeres mange gode spørgsmål i sagerne, samt at vi i Arbejdsskadenstyrelsen er på vej til at skifte over til et nyt IT-system i forbindelse med vores sagsbehandling. Det er dog fortsat således, at alle nuværende sager efter loven om erstatning til besættelsestidens ofre er fysiske. Det betyder helt konkret, at Käte og jeg sidder ved et dobbeltbord med reoler med fysiske sager og et arkiv med de resterende mange sager.

Som I véd, er langt de fleste af sagerne fra 2. verdenskrig at finde her i Arbejdsskadenstyrelsens arkiv eller på Rigsarkivet, som fysisk lægger hus til sagerne fra Frihedsfonden. Al øvrig

sagsbehandling i Arbejdsskadenstyrelsens regi foregår rent elektronisk.

Omkring juletid hvert år og de første par måneder i det nye år er vores enhed travlt optaget af den årlige regulering af løbende ydelser efter loven. Her er det særligt modtagerne i udlandet, der kræver en særlig indsats, idet vi i disse tilfælde ikke automatisk får oplysninger fra SKAT. Det drejer sig for 2012 om ca. 150 personer i alt bestående af både modstandsfolk og krigssejlere samt enke/enkemænd efter de afdøde.

Vores opgave består i, rent manuelt at sikre os, at de dokumenter, vi modtager fra udlandet, lever op til lovens krav, hvilket betyder, at vi skal have samtlige sager frem, og sammenligne dokumenter fra de tidligere år med de nye indsendte. Herefter tager vi stilling til reguleringen med udgangspunkt i de oplysninger om indtægt, som "udlændingene" har sendt til os.

Hvad angår alle jer, der modtager ydelser, og som er bosiddende her i landet, foregår reguleringen direkte efter økonomiske oplysninger fra SKAT. Når vi har disse ting på plads, foretager vores beregnerafdeling selve reguleringen af beløbet på hver eneste modtager efter loven.

Der har i øvrigt igennem året været flere henvendelser om aktindsigt i sagerne, forespørgsler om dækning af medicinudgifter, tandlægeregninger og hjælpemidler m.m., muligheden for forhøjelse af invaliditetsprocenten på grund af forværringer i helbredet og eventuelle afledte konsekvenser, hvis en del af erstatningen er blevet kapitaliseret. Hver enkelt af disse henvendelser behandler vi i den rækkefølge, de kommer ind. Alle spørgsmål, som relaterer sig til helbredet, forelægges for Arbejdsskadenstyrelsens lægekonsulenter, før vi træffer en afgørelse i sagerne.

Udover de almindelige sagsbehandlingsopgaver har jeg i løbet af tiden, siden jeg tiltrådte i oktober 2011, haft den store glæde at møde flere af jer dels ved diverse arrangementer og dels i de tilfælde, hvor nogle af jer har

bedt om et møde med os her i Arbejdsskadenstyrelsen.

Højdepunkterne har i det forgangne årstid været den 29. oktober 2011, hvor jeg deltog for første gang ved den årlige generalforsamling i Landssammenslutningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen, Sjællandsafdelingen. Den 27. oktober 2012 har der igen været afholdt den årlige generalforsamling i samme forening, hvor Mette Thiesen og jeg havde glæden af at måtte komme med. Ved dette sidste møde sagde foreningen farvel til deres dejlige formand Mogens Henrik og goddag til den nye formand Marianne, som jeg ser frem til at samarbejde med. En af de særligt skønne ting ved denne generalforsamling var, at der både var deltagere fra den jyske del af foreningen samt den fynske, som vi fik mulighed for at møde og tale med.

Den 26. november 2011 var der festaften i forbindelse med afslutningen af Fonden, som blev afholdt på Bernadottegården. Der var, udover det som sædvanlige altid gode selskab, lækker mad, og så var der musikunderholdning til den store guldmedalje.

Den 29. november 2011 havde jeg den store ære at være ude og høre et offentligt tilgængeligt foredrag, hvor Povl Kildemoes fortalte om sit liv og sine erindringer fra den mørke tid under krigen og den lyse tid efter krigen, hvor han vendte tilbage til Fyn og fik sin Rigmor. En stor oplevelse at få lov til at være tilhører til Povl Kildemoes' livsberetning, og den fortælling har jeg gemt i mit hjerte.

Den 27. januar 2012 var jeg med til en meget rørende Auschwitz-dag i Tivoli, som var arrangeret af Københavns kommune, og som gav yderligere stof til eftertanke. De forsøgte med forskellige kendte mennesker at drage paralleller til, hvad vi i dag kan lære af erfaringen fra den tid.

Den 1. marts 2012 var Mette Thiesen og jeg til gallapremiere på en film om 2. verdenskrig "Hvidsten gruppen" i Roskilde biograf med flere af jer. Vi var begge glade for muligheden for at se filmen sammen med jer.

i Arbejdsskadestyrelsen

Den 4. maj 2012 havde jeg den meget store fornøjelse sammen med gruppen fra Bernadottegården og en masse andre mennesker at deltage i mindehøjtideligheden i Mindelunden. En meget stærk oplevelse, og næste år vil jeg tage min mand og vores to børn med, så de kan opleve dette.

Den 2. juli 2012 havde jeg fornøjelsen af at deltage i dialogmødet med mandegruppen på Bernadottegården, og dagen efter, den 3. juli 2012 havde jeg glæden af at måtte komme i kvindegruppen på Bernadottegården.

Det er vigtigt for mig at understrege, at alle jeres sager bliver behandlet ens. Jeg er meget bevidst om, at der er folk, der har været aktive modstandsfolk, kz-fanger og krigssejlere samt pårørende til disse over hele landet og ja også udenfor landets grænser. Men faktum er, at sjællandsafdelingen fysisk ligger tættere på min bolig og arbejdsplads, hvorfor det ofte er mest belejligt at komme der. Det betyder ikke, at alle ikke er lige vigtige. Husk, at vores telefon i Arbejdsskadestyrelsen er åben hver dag mellem kl. 9 og 12, samt mandag endda indtil kl. 15. Det er også muligt at få et møde med os, hvis I er i København og vi aftaler det. I er også altid velkomne til at skrive til os, hvis I har brug for oplysninger eller andet fra os.

I dagligdagen her i Arbejdsskadestyrelsen er det Käte Morell og mig, der sidder og behandler jeres sager efter loven om erstatning til besættelsestidens ofre. Herudover har vi også ansvar for to andre sagsområder. Det ene er SU-sager. Det vil sige sager, hvor Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte beder os om hjælp til at vurdere, om en studerende på grund af fysisk eller psykisk sygdom kan få tildelt et handicaptillæg til sin SU, fordi den studerende ikke kan klare et studiejob sideløbende med sit studie. Det andet område er, at vi årligt har et par opgaver om donorsager, hvor folk er kommet til skade i forbindelse med, at de har doneret blod eller organer.

Privat om mig kan jeg fortælle, at

jeg her i november er blevet 41 år. Jeg er født og opvokset på en gård i Jylland som ældste barn. Min far var landmand og mor skolelærer. Efter almindelig skolegang var jeg som 17-årig et år i huset som au pair. Så tog jeg en HF eksamen i Skive. Bagefter rejste en veninde og jeg med rygsæk jorden rundt, efter vi havde tjent penge på den lokale kyllingefabrik i Vinderup.

Herefter påbegyndte jeg jurastudiet i København. I løbet af studietiden havde jeg mange små jobs og lavede en del frivilligt organisatorisk arbejde. Da specialet var afleveret, startede jeg i mit første job i Dansk Flygtningehjælp som jurist på flygtningesagerne. Her var jeg i to år. Herefter havde jeg to år, hvor jeg levede af at male og sælge billeder og skrev en bog sammen med en gruppe kvinder om det at være kvinde og starte op for sig selv.

Livet som "kunstner" blev dog lidt for ensomt for mig, og jeg savnede juraen og det at lave noget, der betød noget mere "virkeligt" for andre mennesker. Derfor blev jeg først advokatfuldmægtig og bagefter advokat på et velanset ældre advokatkontor i København lige ved Kongens Nytorv. I denne tid mødte jeg min mand. Vi blev gift og fik vores første datter Anne Mona i 2007, som nu er 5½ år. Mens jeg gik hjemme på barsel med hende besluttede jeg, at jeg ikke kunne arbejde så meget som jeg gjorde som advokat, og derfor søgte jeg og fik en stilling her i Arbejdsskadestyrelsen. I 2010 blev vi forældre igen. Denne gang til Daniel Nor som lige er blevet to år. Vi bor i et lille hus i Vanløse sammen med to kaniner og en stor mængde fisk i akvarium.

Da jeg kom tilbage til Arbejdsskadestyrelsen efter barslen med vores søn, blev jeg tilbudt arbejde her i denne afdeling og sidder med blandt andet jeres sager. Selvom jeg blev tilbudt tid til at tænke mig om før beslutningen, var jeg ikke i tvivl i to sekunder. Jeg sagde straks ja tak. Det at sidde og få lov til at være sagsbehandler på jeres område er en helt særlig ære for mig. Jeg har altid interesseret mig meget

Kathrine, som på billedet afleverer sine børn i børnehaven

for tiden omkring og under krigen. Derfor er det at få lov til at blande faglighed og privat interesse en stor glæde i dagligdagen.

Jeg har en stor respekt for alt det, I gjorde for, at nazisterne ikke skulle få evig ret til vores land og vi danskere. Det er en stor gave at få lov til at sidde og være med til at sagsbehandle alle de forskellige hjørner af loven om erstatning til besættelsestidens ofre. Et arbejde som jeg tager meget alvorligt, og som jeg gør mit bedste for at administrere.

Hermed vil jeg slutte af for denne omgang, og fortælle at her i Arbejdsskadestyrelsen vil vi se frem til at samarbejde med jer også i det næste år.

*Glædelig jul og et dejligt nytår til jer alle
Fra Kathrine Bundgaard Nielsen
Sagsbehandler i Arbejdsskadestyrelsen*

Husmor på Grønland i halvtredserne

Hvorfor skal vi nu have en sådan artikel i bladet? Det skal vi bl.a., fordi alle modstandsfolk og kz-fanger og krigssejlere har en hverdag, og de fleste har også en familie. For denne familie, hvor ægtefællen Ingolf var tidligere kz-fange, var livet på Grønland en del af deres liv i 7 år. Et års tid før husmoderen, Bolette, i begyndelsen af 2012 afgik ved døden, fortalte hun sin historie for Bernadottegårds kvindegruppe. Hendes og hendes families historie kan I læse her:

"Vi sejlede til Grønland d. 19.maj 1956 med KGH's "DISKO". Destinationen var Godthåb. Efter 22 dage til søs ankom vi til Frederikshåb d. 13. juni 1956.

Familien bestod af far og mor samt tre børn: Jan 2 år, Gitte 3 år og Aage 10 år. Det var en hård tur med dårligt vejr over Atlanten. Gitte og Ingolf var ikke søsyge. Gitte boltrede sig sammen med Ingolf ved frokostbordet i messen, hvor hovmesteren gav hende lov til at tømme rejeskålene på bordet. Man skulle spise i to hold, men under hele turen

var det stort set kun det ene hold, der var oppe og spise. Jeg (Bolette) opholdt mig i kahytten med de to drenge, søsyge som vi var alle tre. Ind imellem måtte jeg op og ordne vasketøj. Det blev vasket i håndvasken i et udvidet badeværelse om bord.

Alt får en ende – det gjorde denne rejse også.

Vi sejlede til Godthåb, hvor Ingolf kun skulle gøre tjeneste i kort tid. Vi blev installeret i et dejligt hus, "Mågehuset", der lå i havneterænet med vand til begge sider. Jeg husker, at når Jan skulle have frisk luft, fik han

et reb om maven og blev tøjret til flagstangen.

I Mågehuset lærte vi at fyre med amerikanske kul i centralfyret – meget luft og aftræk er en nødvendighed – ellers var der sort røg og kulstøv over hele huset – av min arm, det lærte vi hurtigt. Hvis ikke vi gjorde dette, blev der dannet røg-gasser med risiko for eksplosion til følge.

I oktober samme år (1956) sejlede vi videre til Egedesminde – vores endestation – med S/S Julius Thomsen, et gammelt dampskib, der i daglig tale blev kaldt "JUTHO". Under krigen havde den sejlet forsyninger til Grønland fra Amerika, nu fungerede den som kystskib med gods og passagerer mellem kolonibyerne på kysten.

Skipper, der lød kælenavnet "Krølle", sejlede os over den nordlige polarcirkel, der blev vi alle "døbt", og vi fik alle et polardiplom. Derefter fik vi en fin frokost med grønlandske retter, bl.a. rejer, laks, stegt torsk og havkat. Til dessert fik vi "Matak" (hvalspæk). Det var første gang, vi smagte det.

I Egedesminde fik vi travlt med at indrette os i vores nye hus. Alt skulle pakkes ud og sættes på plads. Vi

blev meget hurtigt orienteret om indkøbsmulighederne på stedet. De var yderst begrænsede, der kunne købes de mest almindelige dagligvarer i begrænset omfang. Resten af det vi skulle bruge, skulle vi bestille inden 1. oktober via en skibsproviantering i Danmark. Varerne kunne så nå frem inden ultimo oktober, hvor vest-isen lukkede for al skibstrafik. Derefter var der lukket for al trafik indtil midt i maj måned.

Hvad bruger en familie på 5 mennesker af fornødenheder i et halvt år? Julegaver, julemad, tandpasta, mælk, kartofler, grønsager, konserver, kaffe, gaver og meget mere. Vi fik travlt med at få telegraferet en indkøbsliste.

Efterfølgende år var nemmere at gå til – øvelse gør mester!

Men – ingen regler uden undtagelse! I efteråret 1958 lukkede vest-isen for al skibstrafik allerede i midten af september måned, så vi fik ikke vores proviant det år. Alt gods blev lossat i Holsteinsborg og alle madvarer anbragt i KGH's fryseri på stedet. Vi havde ikke julevarer – men klarede os med lam og i øvrigt grønlandske produkter. Juletræet blev lavet af et kosteskaf med

- en ualmindelig almindelig historie

pinde som grene – alt pakket ind i grønt silkepapir. Varerne kom den 16. maj året efter – det var snestorm den dag – så vi holdt jul med flæskesteg og rødkål i rigtigt julevejr. Juletræet havde desværre tabt alle nålene og så elendigt ud.

I 1959 bestilte vi varer som normalt. Den tilsendte indkøbsliste blev studeret, og foruden den nødvendige proviant lidt luksus, så vi bestilte 6 dåser hummer. Stor var vores forbløffelse, da vi fik leveret varerne. De 6 dåser hummer var blevet til 6 kartoner med 72 dåser i hver karton.

Vi inviterede af og til gæster. Ved fremtidige invitationer sagde man: "tak – forudsat vi ikke får hummer!" Vi telegraferede til Skibsprovianten om fejlen, og fik blot besked om at beholde dem – med et "velbekomme".

Vi havde politistation hjemme, og jeg passede kontoret med regnskaber og tilsyn med tvangsanbragte fanger – jeg indkasserede deres lønninger og betalte husværterne for kost og logi. Overskydende beløb blev indsat på den anbragtes konto i Sparekassen, og jeg hjalp med indkøb af tøj og

andre fornødenheder. Jeg passede jo også politistationen, når Ingolf var ude at rejse. De unge grønlandske politifolk kom jo somme tider med en fulderik, der skulle i detentionen. Vi havde to arrestrum i vores kælder.

Jeg havde en ung grønlandsk pige ("kifak") i huset. Hun boede hjemme, næsten nabo til os. Vi vænnede os meget hurtigt til at leve af grønlandsk mad. Ingolf havde næsten altid fisk eller fugle med hjem, når han havde været ude med kystbåden. Og vi havde altid lammekød og anden proviant i vores boks i Fryseriet hos KGH. Vi fik hver efter sommer leveret 2 store lam fra Sydgrønland via KGH. De blev parteret og, med mærkesedler på, anbragt i Fryseriet hos KGH.

I juli måned 1959 var hele familien – plus vores kifak – på 3 måneders orlov i Danmark. Vi lejede et sommerhus lidt uden for Frederikshavn (hvor jeg er født og opvokset) og havde en dejlig ferie. Jeg var gravid i 6. måned og var lidt besværet. Midt i oktober sejlede vi tilbage med DFDS's "Dronning Alexandrine" via Færøerne og Island og direkte

til Godthåb. Det var en meget stormfuld tur fra Island til Grønland, og jeg var meget utilpas. Personalet om bord var helt utrolig omsorgsfulde for mig og håbede, at jeg skulle nedkomme om bord. De havde allerede navngivet barnet – en pige skulle efter kaptajnens ordre hedde Alexandrine. Heldigvis gik det ikke sådan.

Fra Godthåb skulle vi igen sejle med gamle "Jutho" til Egedesminde. Også her var personalet meget hjælpsomme – de håbede også på en nedkomst om bord – men også her blev de skuffede. Vi var tilbage i Egedesminde en af de sidste dage i oktober, og jeg nedkom den 6. november 1959 med en dejlig pige, der blev døbt "Ivalo" (et fornemt navn, som de kongelige for nylig kopierede som mellemnavn til deres yngste datter.)

Vi tilbragte nogle dejlige år i Grønland. Vi havde et meget stort familieliv – især i den mørke tid fra november til marts – jeg havde mit klaver, og vi spillede og sang. Sangbogen "De små synger" blev slidt op, klaveret måtte jeg sige farvel til – den tørre luft fik klaviaturet til at ligne en dyngede ustabet

brænde – det var ikke til at redde. Jan og Gitte var i børnehaven om dagen. Jan havde evner som skuespiller og "optrådte" selvfølgelig også der. Han havde blandt andet fortalt, at hans mor somme tider stod på hænder derhjemme, hvilket resulterede i, at hele børnehaven en dag aflagde besøg for at se, om det nu også var rigtigt. Jeg måtte derfor "stå på hænder" i køkkenet for alle ungerne. Og Jan jubled.

Jeg flænsede også sæl. Vi bredte en stort voksdug ud over køkkengulvet, og bistået af en af mandskabet fra politibåden og hans kone,

flænsede jeg en sæl med en "Ulo" (kvindeværktøj (kniv) på Grønland). Det sværeste er at "skrabe" spækket af – uden at beskadige skindet. Resultatet blev godkendt af den grønlandske husmor. Vi strikkede og syede. Jeg syede dagligtøj til ungerne – anorakker og bukser m.v. Den ugentlige bagedag var – til dels – også et familieforetagende. Jeg bagte brød til alle behov – rugbrød, franskbrød, sandkager, skuffekager. Småkager til jul og andre højtider var – selvfølgelig – det helt store.

Vi måtte allerede i 1958

sende vores ældste dreng, Aage, hjem til Danmark for at gå i skole. Han boede hos Ingolfs søster i København. I sommeren 1960 holdt han sin skoleferie i Egedesminde, hvor vi fik arrangeret hans konfirmation, inden han igen rejste tilbage. Aage havde hvid hjemmesyet anorak på, som jeg havde syet til ham, så han lignede de grønlandske drenge i sin påklædning.

Politiboligen var i forskudt plan, helt moderne indrettet – 4 værelser – køkken – badeværelse – stor kælder med stort vaskerum og rum med

centralfyr og plads til brændsel og stort velindrettet viktualierum. Derudover var kælderen udbygget med plads til 2 arrester med tilhørende toiletter. Der var indlagt vand i køkken og badeværelse, samt til toiletterne i kælderen – det vil sige: på loftet var anbragt en meget stor tank, der jævnligt i sommerhalvåret blev fyldt op med vand fra tankvogne, der pumpede vandet op i tanken. Om vinteren, hvor tankvognene ikke kunne køre i fjeldet til vandsøen, blev vandet fragtet i åbne tønder på hundeslæde, og derfra pumpet op i tanken – det var nødvendigt at spare på vandet. Det var overfladevand fra en åben sø. Vand til husholdningen bestod af optøet is, hentet fra "isskasser" på havet. Til huset var der tilbygget en rimelig stor udestue, der om vinteren blev brugt som fadebur/kølerum, og om sommeren som "drivhus" med sommerblomster, tomat- og agurkeplanter og krydderurter i beskedent omfang. For at holde liv i stueplanterne inde om vinteren var det nødvendigt at anbringe planterne under lysrør, som

bruges i professionelle drivhuse.

Toiletforholdene fungerede – men! – det var med spand, tilsat decinfiktionsvæske på badeværelset, der lå en trappe op, midt i huset. Spanden skulle derfor bæres gennem hele huset for at blive tømt.

Vi havde selvfølgelig mange oplevelser i vores tid på Grønland. Helt utrolige storme – sne – is – den klare rene luft – nordlys – fønvinde, hvor temperaturen på en enkelt dag skiftede fra minus 10-12 grader til plus 10-12 grader – meget ubehageligt.

Der var mange danske og udenlandske flådebesøg. Kongeskibet med Kong Frederik og Dronning Ingrid samt prinsesserne kom også. På grund af Ingolfs stilling var vi til middag om bord. Vi har senere – et par gange – været inviteret om bord på Kongeskibet med Dronning Margrethe som værtinde, men den første gang husker jeg bedst, det var rigtig hyggeligt, om end meget besværligt.

Tjenesten i Grønland var ved at udløbe, og efter syv dejlige år på Grønland måtte vi igen rejse hjem til Danmark. Børnene skulle i skole, og Ingolf og jeg trængte også til at komme hjem. Ingolf skulle igen tilbage til Rigspolitiet i Danmark og begynde tjeneste i foråret 1963, men alt skulle igen pakkes og sendes hjem. Vi rejste med indenrigsfly fra Egedesminde til Sdr. Strømfjord og med SAS til Kastrup. Hjemturen gik betydelig hurtigere – og væsentlig mere behageligt – end de to rejser, vi tidligere havde oplevet fra Danmark til Grønland."

Bolette Gildam

Ture i 2013

Frøslevlejren, luftfoto

Sjællandsafdelingens rejsegruppe er så småt begyndt at planlægge næste års ture. Vi håber meget, at der bliver tilslutning til to ture, en forårstur til Frøslev og Nordtyskland og en september-tur til Hamburg og omegn.

Forårsturen: Vi forestiller os at turen skal afvikles i uge 20. Afhængig af priser og tilskud satser vi på en 4-dages tur. Vi forsøger at finde et godt hotel syd for grænsen, gerne i Flensburg eller omegn. Vi vil gerne – foruden Frøslevlejren – besøge KZ-lejren Ladelund, der ligger lige syd for den danske grænse og Husumlejren, der ligger lidt sydligere, hvor der var mange danske fanger, også danske fanger, der mistede livet. Der skal også være tid til at se nogle turistattraktioner, og naturligvis – til at hygge os med hinanden.

Efterårsturen: Hamburg. Der er mange af os, der har været i Hamburg før – måske også i Neuengamme. På denne tur vil vi bruge mindst en halv dag i Neuengamme, da museet indeholder mange ting, som vi aldrig har haft tid til at fordybe os i. Der er rigtig meget andet i Hamburg og omegn, som vi gerne vil besøge, f.eks. Bullenhus Damm, tage på en havnerundfart – bare for at nævne et par ting. Vi vil finde de steder, der har størst interesse og håber på at arrangere en tur, som

mange har lyst til at deltage i.

Turen skal – som i de senere år – vare 6 dage, og påbegyndes d. 7. eller 8. september 2013. Turene vil blive beskrevet nøjere og med angivelse af deltagerbetaling i de næste numre af Modstandskampen.

Som nævnt ved generalforsamlingen vil vi også meget gerne deltage i højtidelighederne på 70-årsdagen i 2014 for invasionen i Normandiet. Denne tur vil I ligeledes løbende blive informeret om.

Hvis I ønsker yderligere information om turene før næste blad udkommer, er I velkommen til at ringe til:

Marianne Rüz og
Finn Verner Nielsen
tlf.: 38 34 13 10 eller
Emmy Reitoft, tlf.: 42 40 14 95

Husumlejren

Mange hilsener fra gruppen af tidl. modstandsfolk, krigssejlere, kz-fanger, enker og ægtefæller på Bernadottegården.

Ingolf Gildam, Jytte Sass, Rigmor og Povl Kildemoes, Else Briksby, Hanne Bahnsen, Alice Jensen, Hans Ebbe, Hanne og Mogens Henrik Nielsen, Lis Heiselberg og Helge Hansen, Lykke Finderup og Arthur Poulsen, Christel Lindschow og Erik Krage-lund, Ursula Hintz, Vagn Sørup Olsen, Rigmor Müller, Ragnhild Olsen, Grethe Iversen, Bent Jørgensen, Henning Jensen samt de frivillige hjælpere.

Julehilsen

Fra gruppen af tidligere modstandsfolk m.fl. på Bernadottegården skal der til alle vore kammerater ude i landet lyde en rigtig glædelig jul, samt et godt nytår med ønsket om et helbred, der er så godt, som alderen nu tillader det.

Der bliver ikke flere og flere af os – tværtimod. Vi er "en uddøende race", alle oppe i årene, og mange af os er bundet til vore boliger, fordi vi ikke kan komme ud ved egen hjælp. Derfor er det vigtigt, at vi forsøger at holde sammen, blandt andet gennem dette blad, så godt som det nu kan lade sig gøre.

Vores gruppe på Bernadottegården bliver også mindre og mindre, men vi prøver at holde sammen og ses til mærkedagene og i vores mande- og kvindegruppe. Vi ønsker alt det bedste for jer alle.

Husk! Vi har stadig mulighed for at få en plejebolig eller ældrebolig på Bernadottegården i Roskilde.

Alle bladets læsere ønskes en rigtig glædelig jul samt et rigtig godt nytår. Vi håber på rigtig meget godt stof fra jer i det nye år. Mangler du en god julegaveide, så var det måske noget at give et abonnement på "Modstandskampen" i julegave.

Mange hilsener fra

Bladudvalget: Peter Eigenbroth, Lykke Finderup og Emmy Reitoft

Dagmar Mørk Jensen

Søndag den 04. november 2012 sov Dagmar Mørk Jensen roligt ind.

Roligt var hendes liv under ingen omstændigheder.

Lige fra barnsben er der konstant blevet krævet meget af Dagmar - og hun har altid krævet endnu mere af sig selv.

Dagmar har kæmpet, stridt og arbejdet for andre, om det var familien, vennerne, ja for alle mennesker.

Hvad det har kostet hende, har kun de færreste forstået.

Vi er mange, der er forpligtet til at fortsætte på hendes vej - hver på vores måde.

Æret være hendes minde.

Anni Mørk

Egon Thomassen

Egon Thomassen døde den 5. juni 2012. Han blev født den 17. november 1925 og opvoksede i Rosengade i Randers.

I sin tidlige ungdom kom han med i modstandsbevægelsen A/S Gruppen i Randers. Efter en aktiv periode blev han taget af tyskerne i 1944 og sendt til Frøslevlejren. Herfra blev han deporteret til kz-lejren Neuengamme den 13. januar 1945, hvor han blev brugt som slavearbejder. Til alt held for ham og familien blev han ved krigens slutning samlet op og kom hjem med de hvide busser.

Hjemme i Randers blev han gift med Grethe Ady Sørensen den 29. juli. De fik tre børn, og de nåede at fejre 50 års bryllupsdag.

I en del år var Egon Thomassen indlagt og blev behandlet på forskellige sygehuse rundt omkring i landet. Trods megen sygdom og rædslerne, han oplevede i Tyskland, var han altid en glad og positiv person, indtil han i foråret blev indlagt med diagnosen kræft og efterfølgende sov stille ind.

Marion Jensen

Læserbrev:

En beretning om en mærkelig forening

Af Mogens Camre, cand.polit., tidl. medlem af Folketinget og medlem af Europa Parlamentet

Efter 2. Verdenskrigs slutning oprettedes rundt om i landet foreninger af tidligere Gestapofanger, altså mænd og kvinder, som under besættelsen havde været indespærret af det nazistiske Gestapo i fængsler og koncentrationslejre. Foreningerne samledes i Landsforeningen Gestapo-Fangerne.

Også i Randers oprettedes en afdeling, der ligesom de andre foreninger samledes om at ære de faldne kammerater ved at nedlægge blomster og kranse på de nationale helligdage og ved at arrangere rejser til mindestederne i de gamle koncentrationslejre.

I 2007 var Gestapo-Fangerne i Randers den eneste tilbageværende forening. Også landsforeningen var nedlagt, fordi næsten alle de tidligere fanger var afgået ved døden. Bestyrelsen i Randers besluttede da at søge foreningen nedlagt, fordi der kun var et par tidligere fanger tilbage. På en generalforsamling blev de aldrende medlemmer stemt ned af en gruppe, som tidligere kun i ringe grad havde deltaget i foreningen - ved en stemmeoptælling, som mildt sagt var tvivlsom. Foreningen blev overtaget af nogle mennesker, som ikke var tidligere Gestapo-fanger, men var samlet om den såkaldte A/S Gruppe, en gruppe kommunistiske modstandsfolk, samlet om Aksel Sørensen (udførligt omtalt i en bog udgivet af gruppen på Forlaget Lukas).

I 2008 ændrede den nye bestyrelse vedtægterne, således at medlemskab nu ikke krævede en tilknytning til de oprindelige Gestapofanger, men blot "personer, der i det

hele sympatiserer med foreningens formål". Reelt blev foreningen gjort til en selskabelig forening. Så vidt så godt, foreningen rummer kun få medlemmer og er ganske ligegyldig.

Den gamle forening havde imidlertid en Mindelundsfond, som min far oprettede i 1989. Han lagde 25.000 kr. i fonden, hvis afkast var låst fast til blomster og udsmykning af mindelundene på Nordre Kirtegård og i Hvidsten. Forvaltningen af midlerne var henlagt til Sparekassen Kronjylland, med foreningens bestyrelse som ansvarlig for at anvende midlerne efter formålet. Det var tillige bestemt i fundatsen, at dispositioner over fondens midler i tilfælde af foreningens ophør skulle træffes af Hjemmeværnets ledelse i Randers.

Henvendelser til den nye forenings bestyrelse om, at ændringen af den gamle forenings vedtægter er så vidtgående, at det svarer til et ophør, er forblevet ubesvarede. I maj 2012 meddelte Sparekassen Kronjylland den gamle forenings sidste formand, at fondens midler, som var korte obligationer, var solgt. Det har været umuligt for såvel den tidligere formand som for udenforstående at få oplysninger om, hvad foreningen har gjort af pengene. En forespørgsel til Civilstyrelsen har givet det svar, at en fonds midler ikke lovligt kan tilbageføres til fondens stiftende forening. Men det er formentlig det, som er sket. Om man har holdt skovtur for pengene eller udbetalt dem i honorar til sig selv er uvist, men midlerne er i hvert fald ikke anvendt efter formålet, og bestyrelsen vil ikke besvare noget spørgsmål om sagen. Det er trist at se denne adfærd fra folk, som hævder at sympatisere med de faldne modstandsfolk.

Det var ikke drengestreger

Det var Kaj Munk, der skrev digtet:

Sandhed gror

Ængstelig og uden ære
har de overgivet landet
selv om ej vi havde hære -
selv om ej vi havde andet,
havde vi i hvert fald NEJ.
Evne vi ikke håndens,
måtte vi dog evne åndens
sandhedsdyt på ærens vej.

Ængstelig og uden ære
har de overgivet landet.
Dreng, tag dem nu i lære
sig dem, det er noget andet
Danmarks ånd og ungdom vil:
ranke mænd for Danmarks alter,
ikke krøblinge, der halter
i ynkverdigt dobbeltspil.

Ængstelig og uden ære
har de overgivet landet.
Der vil vi vor medskyld bære,
alle blev vi overmandet
af den falske trygheds ly.
Ja, men fortsat at slå følge
ad den vej er blot at dølge
gammel synd og skam med ny.

Danske folk, du må dog ikke
i den store skæbnetime
stå med udtryksløse blikke
i en uansvarlig stime
og agere døv og stum,
uden jubel, uden skælvning
i en underjordisk hvælving
som i et akvarium.

Du må op, må op i dagen!
Det er død, når nu der soves.
Op til vælgen og til vragen!
Liv kan kendes på, der voves
for det hjertets jord.
Lad dem true, arrestere,
ærestjæle, deportere.
Det er sådan, sandhed gror.

Der gik lang tid, før jeg i 1944 som 17-årig skoleelev blev klar over, at min to år ældre bror af og til ikke var hjemme om natten, men en nat vågnede jeg ved, at der var lys i køkkenet, hvor min mor var ved at rense min brors skistøvler for mudder.

Forklaringen var, at min bror og hans kammerater havde hentet nedkastede våben på nedkastningspladsen, en mark uden for Aarhus.

Mine forældre havde været betænkelige til at begynde med, da min bror talte om at blive medlem af en sabotagegruppe. "Nu er det vel ikke drengestreger?" var min mors kommentar. Men det skulle snart vise sig, at både de natlige ture og sabotageaktionerne var forbundet med stor risiko. En anden gruppe kom en nat i ildkamp med tyskerne. Et af medlemmerne, som var min brors skolekammerat, blev ramt af skud i maven og døde senere af komplikationer.

Dette overbeviste min mor om, at det var alt andet end drengestreger at være sabotør! Og hun gik aldrig i seng, før min bror var kommet hjem i god behold efter natlige aktioner.

Samtidig tilbød min far at hjælpe modstandsfolk, men af sikkerhedshensyn gik han stille med dørene, så vi vidste ikke, at den mand, der en dag kom og talte med ham, var Jens Toldstrup, og de aftalte, at modstandsfolk kunne hente brændsel, som min far var forhandler af, hos ham til deres bilers gasgeneratorer.

Som tiden gik, gjorde stikkervirk-somhed det farligere at hente og opbevare våben og udføre sabotage. Derfor måtte min bror og hans kammerater, som så mange andre grupper, på et tidspunkt gå under jorden. Og her viste det stærke sammenhold mellem danskerne under besættelsen sig, for der var altid gode danske hjem, der var parate til at løbe risikoen ved at huse modstandsfolk.

Om modstandskampens alvor vidner de mange navne i mindelundene.

Og et halvt år efter Kaj Munks død skrev Martin A. Hansen et digt, hvor sidste vers lyder:

...dannebrog er ikke en dug
til Tivoli og vaffelboder,
til uærlige talerstole,
til at klæde enhver borgmester.
De dødes blod har farvet dugen,
så stejlt og hvidt som korset
var deres tro.

Kamma Ankjærø

Bidrag til denne rubrik bedes sendt til
Peter Eigenbroth
Rolighedsvej 8a, 9690 Fjerritslev
mail: eig@fjerritslev.dk

90 år 26. februar
Povl Kildemoes
(Neuengamme og Husum)
Bernadotteparken 21
4000 Roskilde

5. marts
Inge Nielsen
Lundingsvej 7, st.tv.
7000 Fredericia

85 år 11. februar
Alfred Svendsen
Danmarksstræde 60 C, st.tv.
7000 Fredericia

75 år 5. januar
Signe Saugstrup
Rønnevej 3, Kliplev
6200 Aabenraa

65 år 17. marts
Ole Fuglsang
Strandbakkevej 28
8250 Egå

En forsinket lykønskning til
Alice Jensen
Bernadotteparken 28
4000 Roskilde,
der fyldte 85 år den 11. november

Aksel Sørensen
Vinterlevsvej 63
8370 Hadsten,
der fyldte 90 år den 28. november.

1147
M H Nielsen
Bernadotteparken 32
4000 Roskilde

ADRESSELISTE

**ERHVERVSHÆMMEDE
FRA FRIHEDSKAMPEN**
Odense afd.: Fmd.: Alfred Andersen,
Bregnevej 7, 5220 Odense SØ,
tlf. 66 11 58 69.

Omegnsafdelingen:
Sydkajen 4.1.th, 3600 Frederikssund,
tlf. 47 53 02 48.
Fmd.: Eigil Skov Jørgensen.

Sjællands afd.:
Fmd.: Marianne Rütz,
Solsortevej 72, 2000 Frederiksberg,
tlf. 38 34 1310, Mail: mariannerysz@gmail.com.
Kass.: Kirsten Kurland
Digevej 3, 2680 Solrød Strand,
tlf. 56 14 36 53.

Jysk afd.: Fmd. og sekr.: Ingelise Serges,
Fælledvej 6 D, 2. tv., 7000 Fredericia,
tlf. 75 92 77 91, mail: ils@sbb-net.dk
Kass.: Birgit Lund, Skovparken 76 B,
6000 Kolding, tlf. 75 53 73 53,
mail: blund@adr.dk

**FORENINGEN AF GESTAPOFANGER
FRA BESÆTTELSEN**
Fmd.: Jørn Jensen, Glentemosen 5, lejl. 103,
2605 Brøndby, tlf. 43 96 35 18.
Kass.: Salle Fischermann,
Tofteskærsvej 28 C, 2820 Gentofte,
tlf. 39 65 89 90.

GESTAPOFANGERNE RANDERS
Fmd.: Ebba Hjortshøj, tlf. 86 42 77 29
Hermann Stillingsvej 17, 8930 Randers NØ.
Kass.: Marion Jensen, Møllevej 6,
9560 Hadsund, tlf. 20 22 59 54.

HANNOVER-STÖCKEN
Henv.: Erik Tanne, Farum St. Torv 29, 1. th.,
3520 Farum, tlf. 44 95 87 35.

HORSERØD STUTTHOF-FORENINGEN
Fmd.: Anton Nielsen,
Møllevej 17, 3650 Ølstykke, tlf. 47 17 90 69.
Kass.: Hanna Kirkegaard,
Jesper Brockmandsgade 2, 2200 København N.
Tlf. 22 12 49 25.

**LANDSFORENINGEN AF KZ-FANGER
FRA NEUENGAMME - VENNEKREDSEN**
Fmd.: Helle Sørensen, Borgervænget 92, 2. th.,
2100 København Ø, tlf. 59 18 66 89 - 20 45 19 29
Kass.: Gitte Sundahl, Søkildevvej 3,
5970 Ærskøbing, tlf. 62 52 21 50

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN DK
Fmd.: Astrid Danielsen, Brejningevej 9,
5700 Svendborg, tlf. 63 21 04 64
astriddanielsen@hotmail.com
www.sachsenhausen.dk

THERESIENSTADT-FORENINGEN
Fmd.: Birgit Krasnik Fischermann,
Gl. Vartov Vej 29, 2. tv.,
2900 Hellerup, tlf. 39 62 83 55.
Kass.: Michael Fingeret, Herman Triers Plads 2,
1631 Kbh. V, tlf. 35 37 11 21

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND
Formand: Martin Frøland, Ellemosevej 107,
2900 Hellerup, tlf. 39 68 15 25
Kasserer: Poul Brandt, Engbovej 104,
2610 Rødovre, tlf. 36 41 33 24

FRIHEDSKAMPENS VETERANER
Henvendelse kan ske til
Eigil Skov Jørgensen (Foss),
tlf. 47 53 02 48 eller
Bent Nielsen,
Wiedergården 46, 1, 2791 Dragør
tlf. 32 53 07 16.

HOLGER DANSKE -KLUBBEN
Fmd.: Jørgen H. Barfod
Ved Fortunen 10 A -2800 Lyngby
Skr. "Foss", E. Skov Jørgensen
Tlf. 47 53 02 48 e-mail: foss@privat.dk

DANSKE VETERANER 1940-45
Formand Jens Ege,
N. Jespersens Vej 10, 2000 Frederiksberg
jensege@mail.tele.dk
Sekretær Max Roe, maxroe_sen@msn.com
Tlf. 20 67 25 45

**FRIHEDSKAMPENS FREDNINGS-
OG MINDEFOND**
Strandvejen 272 B nr. 14, 2920 Charlottenlund,
tlf. 33 16 10 10
Fmd.: Chr. Eugen-Olsen
Ansøgninger om støtte fra fonden kan rettes til
ovenstående adresse.
Bidrag til fondens arbejde kan sendes til
fondens konto i Spar Nord Bank
reg.nr. 9061 konto nr. 4569856065

ARBEJDSKADESTYRELSEN
Sankt Kjelds Plads 11, Postboks 3000,
2100 Kbh. Ø, tlf. 72 20 60 00, fax 72 20 60 20.

**AMICALE INTERNATIONALE
DE NEUENGAMME (AIN)**
Vicepræsident Ernst Nielsen,
Sofielunden 14, 2600 Glostrup.

**FÉDÉRATION INTERNATIONALE
DES RÉSISTANTS, DANMARK (FIR)**
Formand: Anton Nielsen, Møllevej 17,
3650 Ølstykke, tlf. 47 17 90 69.
Kasserer: Petter Sommerfeldt,
Blågårdsgade 14, 2200 København N,
tlf. 35 35 31 52, mobil 61 27 11 36.

BERNADOTTEGÅRDEN
Bernadottegården 94, 9560 Hadsund,
tlf. 97 11 46 66.

BERNADOTTEGÅRDEN
H.H. Kochsvej 4, Himmelev, 4000 Roskilde,
tlf. 46 31 60 00.

MINDELUNDEN RYVANGEN
Tuborgvej 33, 2900 Hellerup, tlf. 39 62 14 67.

BANGSBO MUSEUM
9900 Frederikshavn, tlf. 98 42 31 11.

FRIHEDSMUSEET
Churchillparken 7, 1263 København,
tlf. 33 13 77 14.

MUSEET FOR FRØSLEVLEJREN
Lejrvejen 83, Frøslev, 6330 Padborg,
tlf. 74 67 65 57.

MUSEET PÅ KOLDINGHUS
Postboks 91, 6000 Kolding, tlf. 76 33 81 99.
Åbent kl. 10-17.

HORSERØDLEJRENS MUSEUM
Esrumvej 367, 3000 Helsingør, tlf. 72 55 20 47.
Åbent søndag, tirsdag og torsdag kl. 11-15.

BESÆTTELSESMUSEET I ÅRHUS 1940-45
Mathilde Fibigers Have 2 (v / Domkirken)
8000 Århus C, tlf. 86 18 42 77, fax 86 18 42 83.
Fond reg. nr.: 12844.

**HISTORISK SAMLING
FRA BESÆTTELSESTIDEN,**
Niels Bohrs Alle 9, 6700 Esbjerg.
Åbent tirsdag kl. 10-12 og torsdag kl. 10-18.

ODENSE HISTORIE 1940-45
Brandts Passage 15, 1.tv
5000 Odense C, tlf. 66 19 40 45.
Åbent d.1. lørdag i måneden kl.13-16

FERIEMULIGHEDER:
Anholt: 4. Maj-huset, Gennem Landet 80 A,
8592 Anholt.
Kan lejes ved henvendelse til
Anders Rytter, tlf. 40 97 96 84